

УДК 629.4.083

Запара В.М., Запара Я.В.

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ
ВАНТАЖІВ ЗАЛІЗНИЦЯМИ УКРАЇНИ**

Українська держана академія залізничного транспорту,

Харків, майдан Фейєрбаха 7, 61050

Zapara V.M., Zapara Y.V.

**STATE AND PROSPECTS OF PRESERVATION CARGO DURING
TRANSPORTATION RAILWAYS OF UKRAINE**

Ukrainian State Academy of Railway Transport,

Kharkiv, Square Feuerbach 7, 61050

Анотація. Проведено аналіз стану забезпечення збереженості вантажів за останні чотири роки на залізницях України, що дозволило обґрунтувати технологічні заходи в роботі залізниць та для власників вантажу. Обґрунтовані технічні, технологічні та організаційні пропозиції щодо забезпечення якісної технології охорони вантажів.

Ключові слова: збереження вантажу, пункт комерційного огляду, якість, система контролю, комерційна несправність, розкрадання, збитки, пропозиція.

Abstract. The analysis of safety of cargo over the past four years on the railways of Ukraine, which made it possible to justify the technological measures in the railways and for cargo. Sound technical, technological and organizational proposals for ensuring high-quality protection technologies.

Key words: safety of cargo, para commercial inspection, quality control system, a commercial failure, theft, loss, bid.

Одним з основних обов'язків залізниць є забезпечення повного збереження вантажів, що перевозяться. Рівень забезпечення збереження вантажів у процесі

перевезення безпосередньо впливає на якість перевезення, але залежить не лише від залізничників, а і від вантажовласників, які переважно підготовлюють та пред'являють вантаж до перевезення.

Широке впровадження в перевізний процес Укрзалізниці автоматизованих систем контролю та технічного огляду за станом вантажів позитивно впливає на покращення збереженості вантажів. Для подальшого підвищення якості роботи поряд з технічним удосконаленням систем контролю на пунктах комерційного огляду поїздів і вагонів (ПКО), більш широкого впровадження тензометричних ваг (в т.ч. у вантажовласників, де виконується до 95% навантаження) необхідно активно проводити моніторинг роботи з забезпечення збереженості вантажів, виявляти недоліки в роботі та розробляти заходи по їх подоланню.

В період реформування галузі передбачається удосконалення систем керування процесом управління вантажними перевезеннями та комерційною роботою із застосуванням новітніх інформаційних технологій. В цьому контексті важливим є забезпечення якісної технології збереженості вантажів при перевезенні залізницями України, в т.ч. і від розкрадань. Повинна проводитись і більш кропітка робота з вантажовідправниками, оскільки найчастіше саме в роботі власників вантажу закладається якість перевезення та забезпечення збереженості вантажів.

Відомо, що основні види незбереження вантажів, які перевозяться, це: нестача (викрадення, нестача місць чи ваги вантажу), втрата, псування та пошкодження. Як викрадення враховують нестачу вантажу, що супроводжується такими обставинами: зрив пломб, закруток, сліди ушкоджень та подробиць пломб; проломи у вагоні або в контейнері; вскриття тари вантажних місць; викрадення деталей машин на відкритому рухомому складі.

Головні причини незбереження перевезень – різні порушення технології і правил виконання комерційних операцій, незадовільна організація охорони вантажів. Невідповідність наявності та стану вантажу даним перевізних документів може бути викликано також зазначенням у документах перевищеної

ваги вантажу внаслідок неправильного зважування, неправильним підрахуванням місць при завантаженні, невиявленням псування або пошкодження при прийнятті до перевезення тощо.

Щорічно залізницями України виконується перевезення більше 600 тис. відправок, з яких кожна десята відправка має комерційну несправність. Майже 40% всіх комерційних несправностей виявлено ПКО на Одеській залізниці, 28% на Донецькій та 20% на Придніпровській, решта – 12% припадає на Південно-Західну, Південну та Львівську залізниці [1].

За 2012 рік зафіксовані збитки від незбережених перевезень по станції Дебальцеве-Сортувальна (Донецька залізниця) склали 53,4 тис. грн. (знизились у порівнянні з 2011 роком (56,0 тис. грн.) на 4,6%). Основна причина незбережених перевезень на станції – неякісний огляд вагонів. На станції Дебальцеве-Сортувальна складено 529 комерційних актів, при цьому отримано комерційних актів 2 833. Із складених комерційних актів 409 направлено для розслідування.

Не дивлячись на досить вагому роботу, яка проводиться ПКО Донецької залізниці (на прикладі ПКО станції Дебальцеве-Сортувальна) щодо забезпечення збереженості вантажів, загальний стан справ в цій області потребує суттєвого покращення. Залізниці України пробують вирішувати ці питання з впровадженням як інноваційних технологій, так і поширення досвіду, який враховує місцеві умови. Так, наприклад, на Придніпровській залізниці з метою захисту вантажів, забезпечення їх цілісності під час перевезень вживається низка дієвих заходів. На станціях П'ятихатки-Стикова, Чаплине, Нижньодніпровськ-Вузол, Павлоград-1, Інгулець, Апостолове, Джанкой запроваджено автоматизовані системи контролю за вантажем та цілісністю залізничних вагонів у русі. Для захисту листового прокату виробництва ВАТ «Запоріжсталь» ця продукція підприємства перевозиться у пачках, запакованих у металевий кожух, масою однієї одиниці понад 120 кг. Дільниці, по яких найчастіше перевозять ці вантажі, посилено патрулюються спільними силами транспортної міліції та оперативних груп воєнізованої охорони

Придніпровської залізниці. Дільниці П'ятихатки-Стикова - П'ятихатки та парки станцій П'ятихатки-Стикова, П'ятихатки, Запоріжжя-Ліве охороняють приватні охоронні підприємства [2].

На залізниці встановлено постійний посилений контроль за просуванням та охороною вантажних поїздів з металопродукцією, брухтом та вугіллям, які найбільше цікавлять розкрадачів; ретельно аналізують усі непередбачені графіками руху вантажних поїздів зупинки, особливо на криміногенних ділянках, регулярно здійснюють спільні з правоохоронцями перевірки пунктів прийому брухту, які є суміжними із залізничними об'єктами.

За 2013 рік на залізницях України розкрито та попереджено понад 1,3 тис. випадків неправомірних дій на суму понад 2 млн. грн., найбільше розкрито і попереджено крадіжок на Придніпровській залізниці – 523, Донецькій – 327, Львівській – 182 та Південно-Західній – 157 випадків [2].

Цілеспрямована робота з забезпечення збереженості вантажів проводиться на Придніпровській залізниці. Забезпечується належний контроль за неперервною роботою технічних засобів, зокрема тензометричних вагонних ваг та промислового телебачення на всіх стикових станціях залізниці. Також встановлено контроль за належною роботою ПКО і технічного обслуговування вагонів на дирекціях залізничних перевезень стосовно до виявлення та якісного усунення втрати насипних вантажів з технічно несправних вагонів або вагонів, не підготовлених під навантаження насипних вантажів дрібних фракцій.

У першому кварталі 2014 року збитки Придніпровської залізниці від незбережених перевезень вантажів зменшено у 2,2 рази, що становить 64 тис. грн проти 141 тис. грн за той же період 2013 року. Втрати від незбережених перевезень вантажів, тобто збитки без урахування відшкодування за цей період зменшено у 2,7 рази, і вони становлять 73,8 тис. грн за 17 відправками. Основною причиною втрати вантажів є їх розкрадання сторонніми особами під час перевезення — це 67,3 % від загальної суми втрат.

Проведено аналіз незбережених вантажів і по дирекціях залізничних перевезень. Так, на Дніпропетровську дирекцію віднесено 8,2 тис. грн, або 11 %

загальних витрат залізниці за дев'ятьма відправками. У порівнянні з тим же періодом минулого року витрати знижено у 11,6 раза. Однак, у 3,5 раза зросли збитки по Криворізькій дирекції: вони становлять у звітному періоді 47,7 тис. грн. Із 35 станцій дирекції, відкритих для виконання вантажних та комерційних операцій, витрати допущені на трьох станціях. Зокрема на станції Кривий Ріг-Сортувальний — 43,9 тис. грн. Вказана сума віднесена на відповідальність за порушення правил приймання до перевезення гірничошахтного обладнання та незабезпечення умов для проїзду стрільців ВОХР. У зв'язку з цим через несупроводження номенклатурного вантажу вкрадено сторонніми особами гірничошахтне обладнання на дільниці Кривий Ріг-Сортувальний—Інгулець та катанку на дільниці Кривий Ріг—Тимкове.

Дослідження та аналіз наведених даних вимагає розробки пропозицій для забезпечення збереженості вантажів. Лише проведення комплексних заходів в перевізному процесі дозволить суттєво знизити існуючі випадки незбереженості вантажів. Для цього необхідно продовжувати оснащення станцій масового навантаження та ПКО інноваційними технічними засобами контролю, АРМ ПКО, добиваючись від вантажовідправників беззаперечного виконання вимог Правил перевезень щодо забезпечення збереженості вантажів; встановити постійний посилений контроль за просуванням і охороною вантажних поїздів з вантажами, які найбільше цікавлять розкрадачів та проводити інші дієві заходи сумісно з ВОХР і правоохоронцями.

Пропонуються технічні, технологічні та організаційні заходи, а саме технічні: огороження території парку або станції в цілому; застосування запірно-пломбувальних пристроїв (ЗПП) з чіпом; застосування ЗПП з GPS-навігацією для простеження знаходження вагонів та контейнерів в період доставки та з датчиком на розрив з передачею даних; GPS навігація вагонів для «on-line» відстеження місцезнаходження вагонів та виключення можливостей їх несанкціонованого переміщення в межах станції. Заходи, щодо технології здійснення охорони вантажів: корегування часу виходу працівників воєнізованої охорони на зміну з урахуванням ниток графіка руху вантажних

поїздів; диспетчерський контроль за дотриманням графікового часу руху поїзда по дільниці; аналіз маршрутів слідування вантажних поїздів, виявлення дільниць і перегонів залізниці з підвищеною криміногенною обстановкою та процедура установлення альтернативних маршрутів з метою відхилення вантажопотоків з цих дільниць; використання у якості допоміжного засобу при охороні вантажів або переслідуванні осіб службових собак.

Також пропонуються заходи щодо покращення організації праці працівників, а саме: ротація кадрів, що передбачає ретельне вивчення кандидатур при прийманні на роботу до служби ВОХР.

Щодо взаємодії служб ВОХР з клієнтами залізниць пропонується: присутність працівника ВОХР при виконанні завантаження вантажу в критий вагон на місцях незагального користування з метою особистого спостереження за процесом; вимагати від відправників фотографування вантажів після закінчення завантаження та підкладання фотографій до супровідних документів на вантаж; вимагати від вантажовідправників нанесення шару вапна або суцільних смуг фарби на поверхні вантажу після закінчення його завантаження у відкритий рухомий склад тощо.

Проведений аналіз стану забезпечення збереженості вантажів за останні чотири роки на залізницях України (в т.ч. на різних підрозділах залізниць), які суттєво впливають на забезпечення загального рівня збереженості вантажів, що дозволило обґрунтувати технологічні заходи в роботі залізниць та для власників вантажу.

Література:

1. ПКО у забезпеченні безпеки руху [Електронний ресурс]. - <http://www.uz.gov.ua>.

2. Харін М. Перевезення, небезпечні для вантажів [Електронний ресурс]. - <http://www.uz.gov.ua>.

Статья отправлена: 16.09.2014г.

© Запара В.М., Запара Я.В.